

Český egyptologický ústav

Koncepce rozvoje Českého egyptologického ústavu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze pro období 1. 1. 2016–31.12. 2018

Prof. Mgr. Miroslav Bárta, Dr., Český egyptologický ústav FF UK

Tento text obsahuje koncepci rozvoje Českého egyptologického ústavu FF UK na léta 2016-2018 v souladu s opatřením děkana FF UK v Praze č. 16/2006.

Český egyptologický ústav je v současné době významným, samostatným a stabilizovaným pracovištěm FF UK, které se aktivně podílí na pedagogickém, vědeckém, akademickém i společenském dění v rámci Filozofické fakulty, Univerzity Karlovy, České republiky i v zahraničí. Jedná se o jediné pedagogické a vědecké pracoviště tohoto druhu v České republice. Tato základní charakteristika s sebou přináší i různá specifika.

Na jaře roku 2012 ústav úspěšně obhájil vědecko-výzkumný projekt MŠMT č. 0021620826 „Výzkum civilizace starého Egypta“ řešený v letech 2005-2011. V návaznosti na dosavadní úspěšnou vědeckou činnost se podařilo získat projekt Univerzity Karlovy (tzv. Prvouk) č. P14, „Výzkum civilizace starověkého Egypta: Kulturní a politické adaptace severoafrického civilizačního okruhu v průběhu starověku (5. tis. př. Kr.-1. tis. po Kr.)“. Mým hlavním cílem je vytvářet podmínky pro budování špičkového pracoviště, které organicky propojuje vědu a výuku, studium a výzkum a zároveň rozvíjí mezioborové bádání a spolupráci jednotlivých pracovišť uvnitř fakulty i navenek. Je tedy pevnou součástí FF UK a usiluje o budování sounáležitosti akademické komunity s aktivní účastí studentů všech stupňů studia. Zároveň věřím, že tak jak se prohlubuje stupeň poznání, musí stoupat i náročnost bádání a výuky.

Český egyptologický ústav

Oblast personálního rozvoje

Současná personální situace ústavu je stabilizovaná a velmi perspektivní. Ústav se může pochlubit soustavným růstem odborné úrovně svých zaměstnanců, která bude podle všeho pokračovat i v dalších letech. Pro zajištění své činnosti ČEgÚ využívá zejména tzv. hlavní pracovní úvazky a nemusí tak při zajišťování své činnosti spoléhat na externí zaměstnance.

Na základě současného stavu růstu je reálné v dalších třech letech počítat se zahájením přinejmenším 2 docentských řízení. Fluktuace odborníků na pracovišti je minimální a zaměstnaní akademičtí a odborní pracovníci pocházejí z několika zemí Evropské unie. Ústav je pracovištěm rovných příležitostí, kde z celkového počtu odborníků je celkem jedenáct žen.

V tuto chvíli pracoviště disponuje 4 profesory, 4 docenty, 12 absolventy magisterského či doktorského studia a 5 technickými a administrativními pracovníky. Formálně je tento kolektiv složen z „kmenových“ zaměstnanců ČEgÚ (celkem osm zaměstnanců) a členů projektu. K tomu přistupují ještě pracovníci zaměstnaní na částečný úvazek, vesměs studenti v doktorském studiu, kteří jsou tak plynulou formou začleňováni do výukového procesu i primárního výzkumu ČEgÚ. Do budoucna lze očekávat omezenou proměnu členů řešitelského kolektivu v závislosti na změnách ve financování vysokého školství, vědy a výzkumu a v souvislosti s možnými odchody do penze.

ČEgÚ umožňuje a podporuje další vzdělávání svých pracovníků formou pobytových stipendií a grantů v zahraničí (např. Anglo-Czech Fund, Fulbright Commission, DAAD, A. von Humboldt Stiftung, Wissenschaftskolleg Berlin aj.). Ti se vrací zpět na pracoviště a svými zkušenostmi zásadním způsobem ovlivňují intelektuální prostředí pracoviště a jeho vědeckou úroveň. To je rovněž trend, který chceme podporovat i do budoucna.

Rozvoj pedagogické činnosti

V návaznosti na současný trend trojstupňového vzdělávání ve vysokém školství, ústav vypracoval podklady pro akreditaci bakalářského dvouoborového programu studia Dějiny a kultura východního Středomoří ve starověku (akreditace do 31. 12. 2016). V současném běhu je třetí a pátý ročník a v roce 2016 se počítá s otevřením dalšího ročníku. Na výuce se podílí většina pracovníků ústavu, včetně doktorandů, kteří tak získávají cenné zkušenosti z procesu předávání vědeckých informací novým adeptům oboru egyptologie. Zároveň se připravují všechny další akreditace.

Český egyptologický ústav

Do 31. 10. 2016 dobíhá původní dvouoborové magisterské studium egyptologie. Do 31. 7. 2017 je platná akreditace doktorského studia v českém i anglickém jazyce. Ústav disponuje velmi silným a perspektivním programem právě pro toto studium. Témata jednotlivých doktorských vycházejí z aktuálních teoretických i praktických vědeckých otázek v rámci oboru egyptologie a většina doktorandů již v této etapě svého vývoje úspěšně prezentuje své dílčí výsledky výzkumu doma i v zahraničí.

Nezanedbatelný je i podíl ČEgÚ na výuce v rámci projektu Univerzity třetího věku. V souvislosti s výukou je třeba konstatovat, že je takřka bez výjimky zajištěna kmenovými pracovníky a není nutno se ve velké míře spoléhat na externisty.

ČEgÚ usiluje o to, aby jeho studenti maximálně využívali stávajících meziuniverzitních dohod a různých stipendií, jako je např. ERASMUS v pregraduálním a mnohé jiné v postgraduálním studiu a získali tak zkušenost s oborem na jiných univerzitách. Stejně tak ústav v maximální míře umožňuje studentům účast na expedicích, aby se co nejrychleji seznamovali s realitou primárního sběru dat a problematikou základních výzkumů.

Stejně jako doposud budou i v budoucnu využívány mnohé meziuniverzitní dohody k výměně vědeckých pracovníků a k organizaci přednáškových cyklů nebo workshopů. I do budoucna chceme ve spolupráci s EAR zajišťovat studium vybraných egyptských doktorandů. Zde dosahuje ústav dlouhodobě významných úspěchů.

V oblasti výuky a jejího propojování s vědou je třeba podle mého názoru více napomáhat aktivnímu akademickému životu pořádáním neformálních workshopů na specifická aktuální témata a vylepšit naši účast a eventuelně i spolupráci na organizování konferencí v rámci ČR – např. Konference environmentální archeologie (KEA).

Pro oblast výuky (ale i vědy) má neoddiskutovatelný význam oborová knihovna ústavu, která patří mez nejlepších v Evropě a která je dalším důvodem poměrné výjimečnosti a vysoké mezinárodní úrovně našeho egyptologického pracoviště. Její nekompromisní budování, rozvoj, ochrana, digitalizace a péče o stávající fond jsou jednou z mých priorit.

Rozvoj vědecké činnosti

nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: 00420 221 619 611
Fax: 00420 221 619 618

Prof. Mgr. Miroslav Bárta, Dr.

miroslav.barta@ff.cuni.cz
<http://egyptologie.ff.cuni.cz/>
<http://cuni.academia.edu/MiroslavBarta>
<http://komplexni-spolecnosti.cz/>

3
c/o Embassy of the Czech Republic
4, Dokki Street
Dokki-Giza
Arab Republic of Egypt
Tel.: 00202 33339771, 33339772
Fax: 00202 37485892

Český egyptologický ústav

Věda a výzkum ústavu hrají významnou roli v každodenním životě všech členů ústavu a odehrávají se současně na pražském i káhirském pracovišti. V Praze jsou řešeny i doktorské práce, které však mají často přímou návaznost na úkoly řešené v Egyptě a v Súdánu. ČEGÚ disponuje rozsáhlými dokumentačními a fotografickými archivy, které jsou ve značném stupni digitalizace.

Tak jako doposud, se i nadále počítá s budováním rozsáhlých databázových korpusů sarkofágů, měděných nástrojů, titulů hodnostářů, kanop a nádob z doby 3. tis. př. Kr., jejichž vytváření jsem v minulosti inicioval. Tyto korpusy mají zásadní význam pro naši další vědeckou práci.

Hlavním zdrojem dat základního výzkumu je archeologická činnost ústavu v zahraničí, v EAR a v Súdánu. V Egyptě ústav disponuje dvěma archeologickými koncesemi, na pyramidovém poli v Abúsíru a v oáze Hajez. V Súdánu to jsou další dvě menší koncese, v oblasti Sabaloky a lokalita Usli. Z povahy koncesí vyplývají i dominantní odborná zaměření ústavu nyní i do budoucna. V EAR je naše činnost smluvně zakotvená ve stávajících dohodách mezi vládami ČR a EAR (dohoda o kulturní a školské spolupráci mezi EAR a ČR a v prováděcím programu k této dohodě), stejně jako v dohodách mezi Univerzitou Karlovou a egyptskými univerzitami (Káhira, Minije aj.). Velký význam pro udržení vysoké úrovně této spolupráce má součinnost se Zastupitelským úřadem v Káhiře, který nám poskytuje značnou podporu a součinnost v našich kulturně-vědeckých aktivitách.

Hlavní pilíře bádání o staroegyptské civilizaci časově postihují především dobu tzv. stavitelů pyramid 3. tis. př. Kr. a dobu 1. tis. př. Kr. s návazností na počátky křesťanství. Hlavní oblast výzkumů je soustředěna na pyramidovém poli v Abúsíru, kde probíhají a budou v dalších letech probíhat výzkumy rozsáhlých a historicky významných pohřebišť královské rodiny 5. dynastie, hodnostářů Staré říše a šachtových hrobů z Pozdní doby a pozůstatků osídlení z 3. a 2. tis. př. Kr.

Hlavními bezprostředními úkoly zde je dokončení neuzavřených výzkumů v jižním Abúsíru a realizace konceptu „archeologického vykrývání“ dosud neznámých či nedostatečně poznáných stránek diachronního vývoje lokality. Zároveň je třeba vnímat velkou pozornost, kterou věnuje egyptské Ministerstvo pro památky tomu, aby zahraniční expedice zajišťovaly vysokou vědeckou kvalitu svých výzkumů a včasné publikování objevených památek.

Doplňkové výzkumy je třeba zajistit i na pozdně římské lokalitě v Hajezu (ve spolupráci s Ústavem pro klasickou archeologii) a v Súdánu. Zde bude stát v popředí zkoumání mechanismů ovlivňujících vztah jádra a periferie a vývoj pravěkých komunit v době počínající neolitizace.

Český egyptologický ústav

Ve všech těchto oblastech chcí i nadále prosazovat multidisciplinární přístup budovaný zhruba deset let (a který navazuje na některé dřívější aktivity ústavu jako např. iniciace prvního geofyzikálního výzkumu v 80. letech 20. stol.), na kterém se vedle egyptologů a archeologů podílejí i obory jako geologie, geoinformatika, geofyzika, fyzická a kulturní antropologie, lingvistika, dějiny umění, archeobotanika a archeozoologie, 3D technologie a mnohé jiné. Touto svou koncepcí a pojetím patří expedice ČEgÚ mezi největší vědecké aktivity ČR v zahraničí.

Mezi další priority, které chcí nadále prosazovat v návaznosti na naše teoretické bádání a terénní výzkumy, které svým významem představují zásadní zdroj poznání pro vývoj komplexních civilizací na této planetě, je analýza a interpretace fungování a obecných charakteristik složitých společností. Zde lze mezi nejvýznamnějšími prvky analýzy jmenovat: proměny jazyka, společnosti a náboženských konceptů v závislosti na společenském vývoji, proměny klimatu a civilizační adaptace na ně, diachronní vývoj hmotné kultury a její reflexe společenských proměn, vztah člověka a krajiny, geneze hierarchizované státní správy, vztah Egypta s okolními civilizacemi či obecný popis vývojových cyklů.

Výhled do dalších oblastí rozvoje

Kromě tzv. „balíčku“ poskytovaného FF UK, jsou další náklady ČEgÚ kryty z projektu P14, „Výzkum civilizace starověkého Egypta: Kulturní a politické adaptace severoafrického civilizačního okruhu v průběhu starověku (5. tis. př. Kr.-1. tis. po Kr.)“ - jde o nejvýznamnější institucionální podporu činnosti ČEgÚ. Vzhledem ke změnám v politice financování vědy a výzkumu v ČR, bude do budoucna třeba usilovat o získávání dalších prostředků mmj. na specifický výzkum, které by posílily naše aktivity na koncesích v Egyptské Arabské Republice a v Súdánu.

Menší projekty řešené na ČEgÚ jsou financovány v rámci grantových agentur – GAČR, GAUK, interní granty FF UK. Poměrně úspěšný je ČEgÚ i v získávání sponzorských darů, které jsou využívány v souladu s dlouhodobě plánovanými vědeckými aktivitami.

Zásadní součástí činnosti ústavu je vlastní domácí i zahraniční publikační program. V češtině je vydáván populárně-naučný časopis *Pražské egyptologické studie*. Zde je třeba do budoucna usilovat o to, aby se tento časopis dostal na vládní seznam bodovaných periodik. Velkou předností tohoto periodika je kromě toho, že přibližuje velmi podrobně aktivity ústavu včetně jeho publikací, i ten fakt,

Český egyptologický ústav

že umožňuje publikací studií studentů pregraduálního i postgraduálního studia. Od roku 2015 ústav vydává i anglický časopis *Prague Egyptological Studies* zaměřený na dějiny a archeologii 3. tis. př. Kr. K jeho prestiži přispívá i renomovaná ediční rada složená z renomovaných českých a zahraničních egyptologů.

ČEgÚ vydává i vlastní monografickou řadu Abúsír (v drtivém počtu případu v angličtině), která zpřístupňuje zásadní objevy ústavu na pyramidové koncesi v Abúsíru. Jde o jednu z největších řad i v rámci mezinárodního kontextu a ústavu bude nadále usilovat o její udržení. Vedle toho se ústavu daří vydávat četné monografie v češtině i v mezinárodních jazycích. Publikace ústavu se setkávají se značným odbytem a ohlasem a jejich distribuce je řádně zajištěna (Kosmas, Amazon, Oxbowbooks). V této části koncepce je třeba zdůraznit potřebu hledat mimoprojektové zdroje pro zajištění dlouholetých kvalitních publikačních aktivit ústavu (spolupráce a podpora ze strany FF UK, domácí a zahraniční nakladatelství vědeckých publikací).

Vedle toho ČEgÚ organizuje či se podílí na organizování výstav doma i v zahraničí (v minulých měsících – Praha, Ankara) a spolupracuje s hlavními televizními kanály, deníky a vědeckými časopisy (National Geographic, GEO). Ve všech jmenovaných oblastech se i nadále počítá s těsnou součinností v rámci FF UK.

V uplynulých letech dosáhlo pracoviště ČEgÚ významných vědeckých úspěchů zejména v oblasti objevů a interpretací zásadně nových pramenů pro poznání staroegyptské civilizace, fungování jejího hospodářství, charakteru kultury a náboženství a vývoje společnosti. V rámci Česka zaznamenal zásadní ohlas projekt studia transformací společenských systémů, kterého se účastní i značný počet badatelů z řad FF UK i mimo ní. Díky obecným rysům bádání ústavu se daří dlouhodobě nastolovat agendu společenskovedního výzkumu jako aktuální společenské problematiky.

Významný a mezinárodně uznávaný projekt představuje konference *Abusir and Saqqara* (předchozí konference se konaly v roce 2000, 2005, 2010 a 2015) a tato dnes již mezinárodně uznávaná konference patří mezi nejvýznamnější vědecká fóra v egyptologii vůbec. K ní lze přiřadit i řadu konferencí Crossroads (naposledy 2014) zaměřenou na dějiny a mezinárodní kontakty starověkého světa v 2. tis. př. Kr.

Stejně tak je česká egyptologie úspěšná i v oblasti mezioborové spolupráce, aplikace přírodních věd a spolupráce s firemní sférou a vývoji nových technologických postupů a jejich

Český egyptologický ústav

aplikací. Dlouhodobě jsou podporovány zejména geofyzikální výzkumy a jejich testování, nejnovější měřicí a 3D skenovací technologie či rekonstrukce přírodního prostředí v minulosti.

Egyptologie se v rámci ČR rozvíjí pouze na Univerzitě Karlově v Praze. Svou povahou se již léta jedná o jeden z největších multidisciplinárních vědeckých projektů ČR v zahraničí s významným mezinárodním ohlasem. To dosvědčuje např. současná výchova domácích i zahraničních doktorandů, publikování výsledků výzkumu v prestižních zahraničních časopisech a ohlas na ně i to, že mezinárodní konference organizované ČEgÚ jsou navštěvovány předními badateli z celého světa.

I do budoucna chci nadále prosazovat mnohooborový koncept egyptologie: počítá se se spoluprací s dalšími obory zastoupenými na FF UK: pravěká archeologie, religionistika, lingvistika – tyto obory jsou již zastoupeny v současném kolektivu projektu. Vedle toho bude i nadále rozvíjena spolupráce s některými vědeckými institucemi v Česku jako např. Přírodovědecká fakulta UK, Centrum teoretických studií UK, Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Archeologický ústav a Geologický ústav AV ČR v.v.i aj. a s předními zahraničními odborníky a institucemi. Významnou roli bude hrát i spolupráce s českou firemní sférou při vývoji aplikovaných technologií testovaných během práce na projektu (Česká Republika, Japonsko).

V oblasti mezinárodní spolupráce bude zachována dosavadní úroveň velmi těsných bilaterálních vztahů s egyptským Ministerstvem pro památky a súdánským Ministerstvem kultury na poli výzkumu, uchovávání a restaurování staroegyptského kulturního dědictví a výchovy mladých vědců. Významných výsledků v tomto směru dosahujeme i na poli restaurování a dokumentace starověkých památek a při výchově mladých odborníků. Jedním z posledních výsledků této spolupráce byl i běh tzv. Archeologické školy, které se zúčastnilo deset egyptských inspektorů památkové péče a která se setkala s velkým kladným ohlasem mnoha institucí v rámci egyptského Ministerstva pro památky.

Dalším projektem, který bude nadále rozvíjen, je program publikace špičkových vědeckých publikací s obecnějším zaměřením v arabštině. Doposud ČEgÚ vydal tři publikace tohoto druhu a v letech 2016-2018 se počítá s dalšími 2-3 publikacemi. Ty mají zásadní význam pro výchovu mladých odborníků v Egyptě.

Závěr

nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: 00420 221 619 611
Fax: 00420 221 619 618

Prof. Mgr. Miroslav Bárta, Dr.

miroslav.barta@ff.cuni.cz
<http://egyptologie.ff.cuni.cz/>
<http://cuni.academia.edu/MiroslavBarta>
<http://komplexni-spolecnosti.cz/>

7
c/o Embassy of the Czech Republic
4, Dokki Street
Dokki-Giza
Arab Republic of Egypt
Tel.: 00202 33339771, 33339772
Fax: 00202 37485892

Český egyptologický ústav

Základní financování činnosti ústavu je zajištěno z tzv. „balíčku“ FF UK, institucionálních prostředků (PRVOUK) na dobu pěti let. Nadále dochází k zásadnímu zvyšování konkurenčního prostředí v oboru. To je třeba jen uvítat – konkurence je významným prorůstovým faktorem, zároveň je nezbytné se na tuto novou situaci soustavně připravovat dalším zvyšováním kvality oboru. Jednou z cest je vysoce kvalitní bakalářské a navazující magisterské studium a prestižní doktorandské studium se zásadním mezinárodním rozměrem.

Jako zásadní se mi jeví i pokračování a prohlubování mezioborové spolupráce v rámci fakulty a univerzity, především v rámci společenskovědních oborů. Zde již bylo mnohé dosaženo a je třeba, aby ústav i nadále potvrzoval svou významnou pozici mezi společenskovědními obory v rámci fakulty, univerzity i České republiky. K tomu patří i mezioborový doktorandský seminář, který by měl mladé vědecké pracovníky vést k rozvíjení schopností šířeji pojímat dějiny člověka a civilizací ve všech možných aspektech.

ČEgÚ podle mého názoru nesmí podlehnout některým populistickým trendům majícím negativní vliv na úroveň výuky a vědy. Jediný způsob, jak může specifický obor jako je egyptologie přežít a dále se rozvíjet, je vytrvalý důraz na kvalitu výuky a výzkumu a jejich soustavné propojování. S tím souvisí i potřeba neustávat ve výchově kvalitní nastupující generace vědců a pedagogů, která by zajistila pokračování existence oboru a kontinuitu realizace vědeckých cílů pracoviště.

Velký problém, který pracoviště dlouhodobě řeší ve spolupráci s fakultou a univerzitou, je zoufalý nedostatek prostor pro pracovníky, archiv, knihovnu a studovnu. Stejně tak bude ústav v roce 2016 stát před zásadním obdobím, kdy bude muset zajistit projekty na svůj provoz a rozvoj práce a bádání. V tomto směru se zaměřujeme zejména na další možnosti v rámci Univerzity Karlovy a nabíhajících projektů OPVVV s významnou mezinárodní účastí a mezioborovým přesahem.

Základním východiskem pro usilování o tyto cíle je náš obecný konsensus v rámci ústavu, a to i proto, že složitá a turbulentní doba pro egyptologii nadále trvá. Proto chci nadále klást velký důraz na vysokou úroveň výuky a výzkumu a jejich vzájemné propojování, osobní zodpovědnost za řešení dílčích projektů, dodržování termínů plnění svěřených úkolů či veřejnou rozpravu o hlavních prioritách našeho financování na každý fiskální rok. Proto předkládám tuto svou vizi budoucnosti ústavu.

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Český egyptologický ústav

V Káhiře, 13. 11. 2015

Prof. Mgr. Miroslav Bárta, Dr.

nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: 00420 221 619 611
Fax: 00420 221 619 618

Prof. Mgr. Miroslav Bárta, Dr.

miroslav.barta@ff.cuni.cz
<http://egyptologie.ff.cuni.cz/>
<http://cuni.academia.edu/MiroslavBarta>
<http://komplexni-spolecnosti.cz/>

9
c/o Embassy of the Czech Republic
4, Dokki Street
Dokki-Giza
Arab Republic of Egypt
Tel.: 00202 33339771, 33339772
Fax: 00202 37485892